

Finansē
Eiropas Savienība
NextGenerationEU

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Sudraba paaudzes potenciāls un to ietekmējošie faktori

Pētījumu finansē Atveseļošanas un noturības mehānisma atbalstīts projekts “Latvijas Universitātes iekšējā un ārējā konsolidācija” (Nr. 5.2.1.1.i.0/2/24/I/CFLA/007)

L. Seimuškāne,
Latvijas Universitātes pētniece

Latvijas Senioru kopienu apvienība
kopienas centrs «Svētās ģimenes māja»
2025. gada 19.novembrī

Sudraba
ekonomika

Silver
economy

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Izpratne

- ➔ attiecas uz ekonomikas nozari un tās potenciālu, kas ir saistīts ar sabiedrības novecošanos un tās dzīves vajadzībām
- ➔ tautsaimniecības kontekstā senioru uzlūko kā:
 - ⬇ potenciālo darbasspēku
 - ⬇ patērētāju, kura interesēm ir pielāgota ekonomika, pakalpojumi

Statistika

Latvijas iedzīvotāju
skaits – 1'860 565 tūkst.

Virsdarbspējas vecuma
iedzīvotāju skaits –
406' 785 tūkst. (22%)

Nodarbināto skaits
(15 -74 gadi) –
889'3 tūkst. (65%)

Nodarbināto skaits
65+ gadi ~
70' 000 tūkst.
(16 %)

Uz 1000 darbspējas
vecuma iedzīvotājiem –
347 pensijas vecuma
cilvēki

40% no darbaspēka
vecumā 50+ gadi

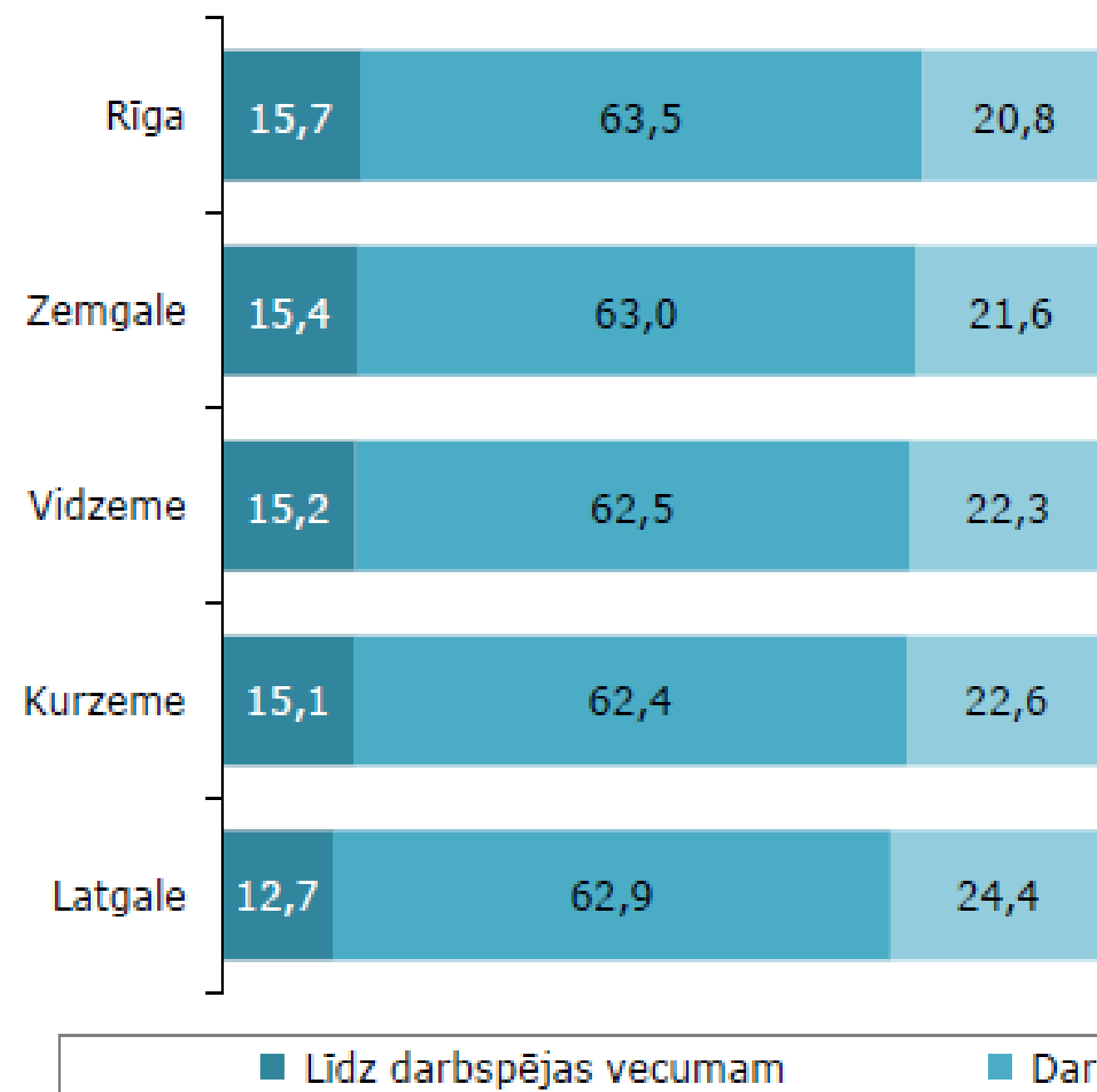
CSP dati uz 2025. gada sākumu; nodarbināto skaits – 2025.gada 2.ceturksnis

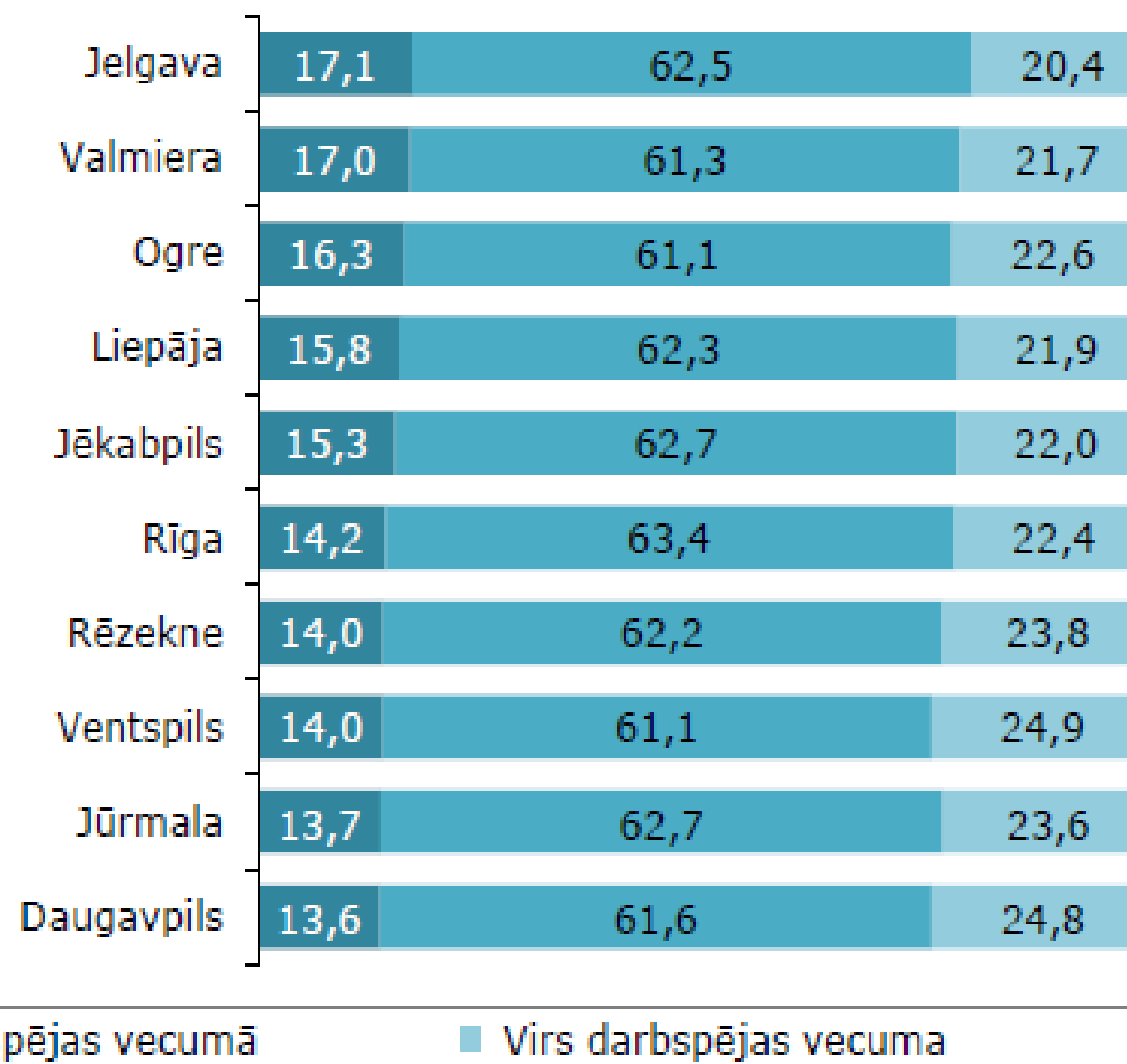
LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Iedzīvotāju vecuma grupas reģionos un valstspilsētās (%), 2025

Iedzīvotāju galvenās vecuma grupas reģionos
2025. gada sākumā
(procentos)

Iedzīvotāju galvenās vecuma grupas
valstspilsētās 2025. gada sākumā
(procentos)

... sabiedrību
ļoti plašā
amplitūdā

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Demogrāfiskās tendences skar

- ➔ izmaiņas sabiedrības vecumstruktūrā
- ➔ reģionālo konkurētspēju
- ➔ nodarbinātību un darba tirgu
- ➔ sociālās sistēmas ilgtspēju
- ➔ veselības un sociālās aprūpes izmaksas, resursu un pakalpojumu pieejamību
- ➔ patēriņa paradumus un tirgus struktūru
- ➔ pilsētplānošanu un infrastruktūru
- ➔ starppaudžu attiecības u.c.

Kad skatāmies
caur
aizspriedumu
brillēm, mēs
neredzam
cilvēku, tikai
priekšstatu

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Aptaujas mērķis

- ➔ gūt priekšstatu par seniora dzīves kvalitāti un skaidrot iemeslus, kas to ietekmē
- ➔ apzināt jomas, kurās:
 - ↓ pirmspensijas un pensijas vecuma cilvēkkapitāls Latvijā nav pietiekami izmantots
 - ↓ nepieciešami risinājumi senioru dzīves kvalitātes uzlabošanā

Sudraba
ekonomika nav
tikai par to, ka
dzīvojam ilgāk,
bet arī par to,
vai dzīvojam
labāk

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Izpētes virzieni

1. Nodarbinātība: motivācija un šķēršļi
2. Attieksme pret senioriem
3. Dzīves apstākļi
4. Pieredze darbā ar digitālajām tehnoloģijām
5. Sociālā dzīve

Seniori vecumā
65+ gadi -
733 respondenti

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Aptaujas tvēruma un metodes

Ģenerālais kopums	Latvijas iedzīvotāji vecumā no 50 gadiem
Sasniegtās izlases apjoms	1292 respondenti
Izlases metode	kvotu izlase
Aptaujas metode	interneta aptauja (CAWI)
Ģeogrāfiskais pārklājums	visa Latvija
Aptauju veikšanas laiks	10.04.2025.–06.05.2025.
Aptauju norise	sadarbībā ar SKDS

Kāpēc seniori pēc pensionēšanās *turpina* strādāt

Materiāli apsvērumi (64%)

Sociālā mijiedarbība

- iespēja uzturēties cilvēkos (35%)
- nestrādājot ir garlaicīgi (34%)

Darba vide, pašrealizācija

- interesants, patīkams darbs (48%)
- šis darbs nes labumu sabiedrībai (23%)
- darbavietas labvēlīgās attieksmes dēļ (23%)
- trūkst tādu speciālistu kā es (23%)
- vadības, kolēģu lūguma dēļ (17%)

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Kāpēc seniori pēc pensionēšanās *neturpina* strādāt

**Veselības apsvērumu
un darba slodzes dēļ
(49%)**

**Ģimene,
mājsaimniecība,
atpūta, hobiji**

- vēlme pievērsties darbam mājās, dārzā (23%)
- baudīt dzīvi, hobijus (16%)
- palīdzība bērnam, tuviniekam (11%)

**Darbavietas,
darba vide**

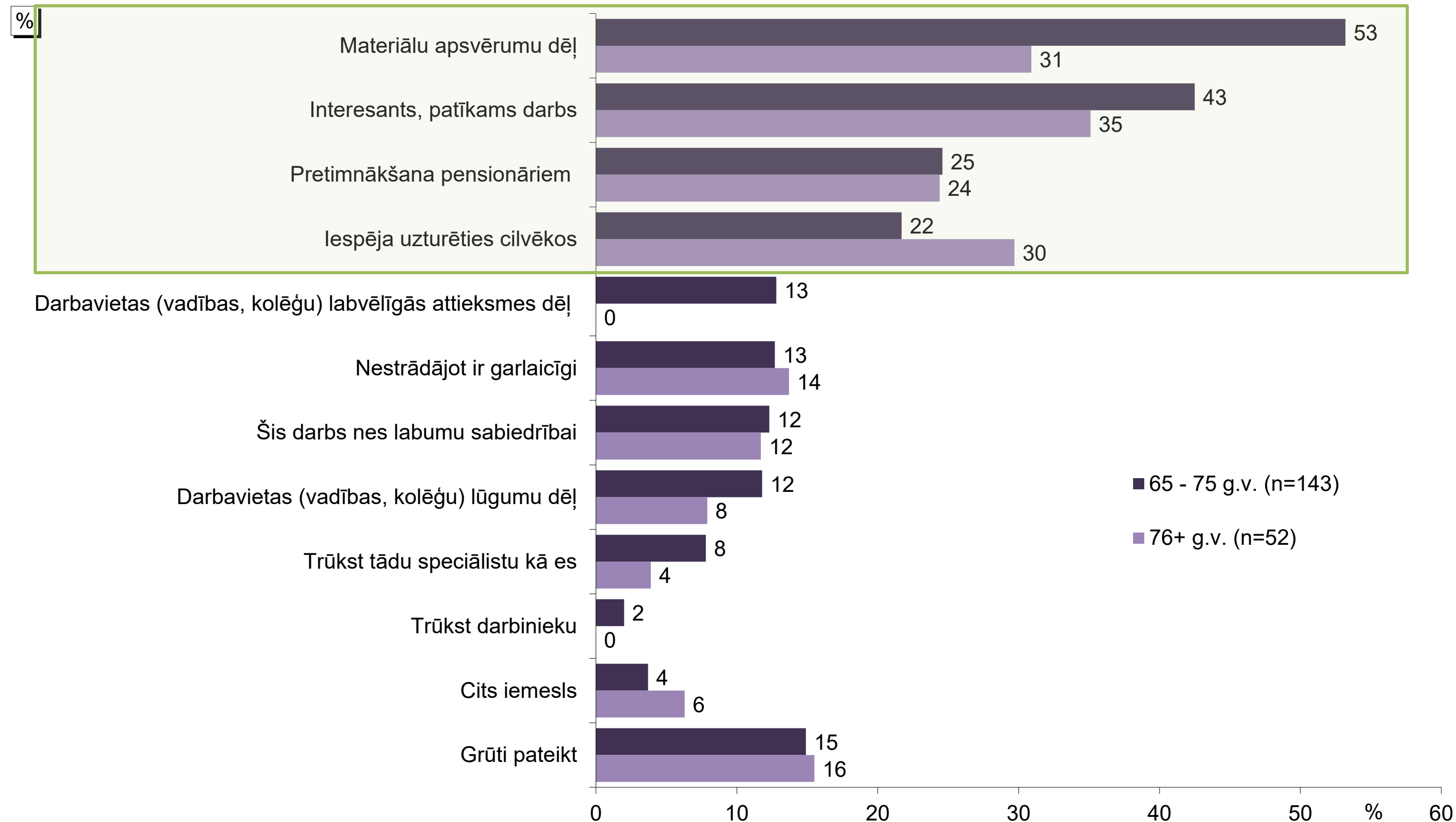
- apkārtnē nav piemērota darba mana vecuma cilvēkam (18%)
- apkārtnē vispār ir maz darbavietu (12%)
- darbā notiek pārmaiņas, kas mani apgrūtina (7%)
- vadības priekšroka jaunākiem cilvēkiem (6%)
- darbavietā nebija vecākiem cilvēkiem piemērotu apstākļu (5%)

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Iemesli, kuru dēļ seniori *varētu* strādāt (pastāvīgu, gadījuma darbu)

Vecuma grupu salīdzinājums

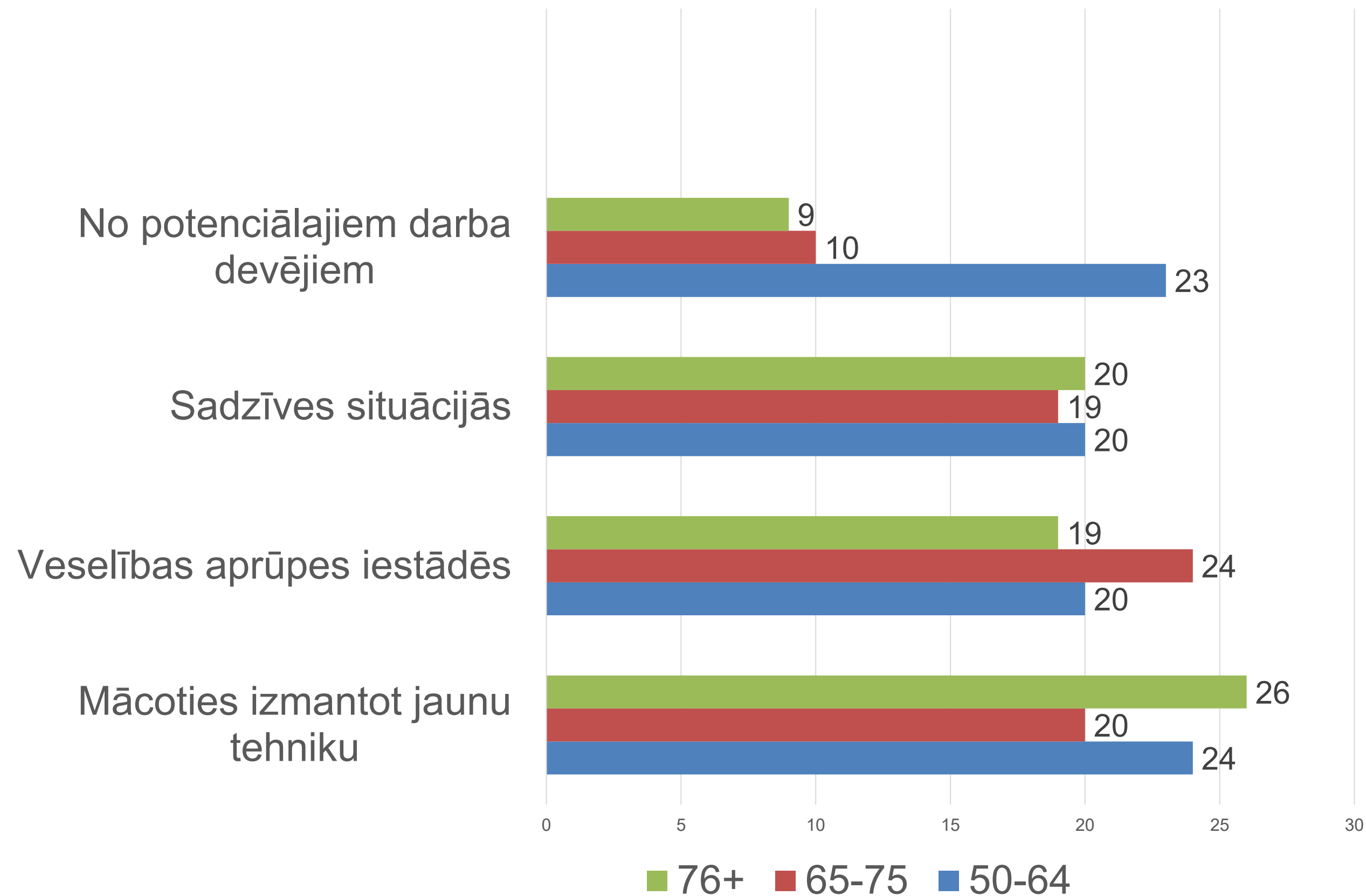

Bāzes: respondenti, kuri nestrādā / nav strādājuši algotu darbu

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

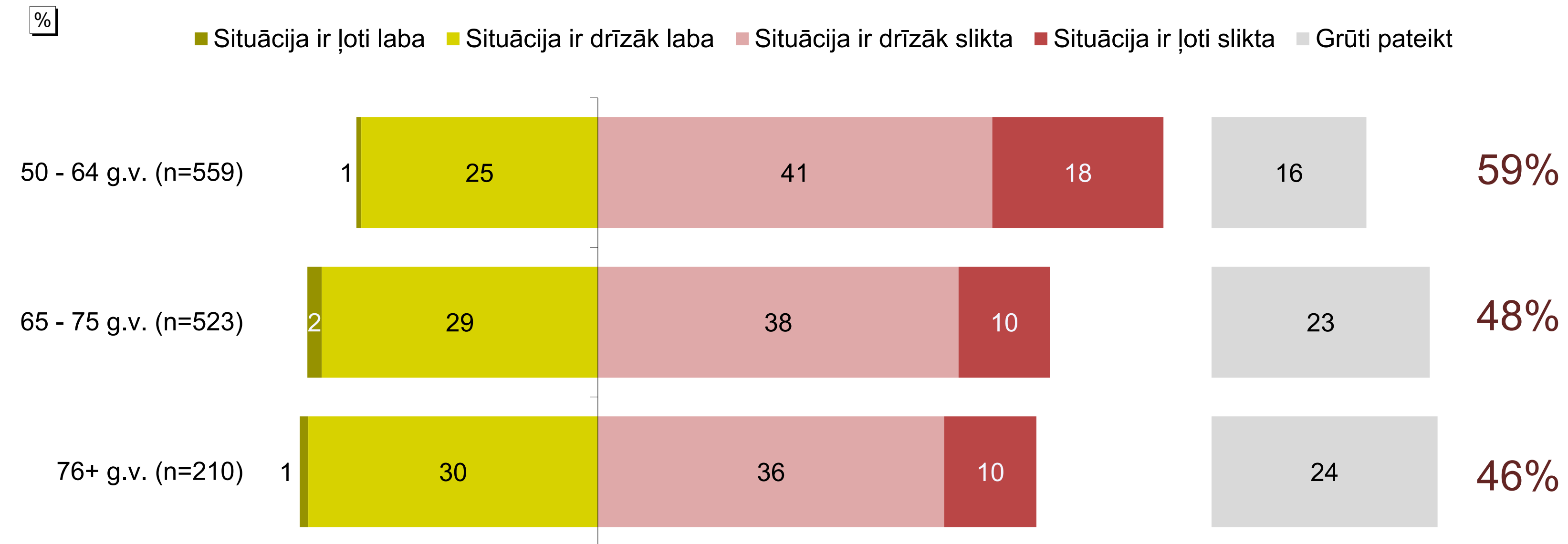
Respondentu visbiežāk sniegtās atbildes par netaisnīgu vai aizskarošu attieksmi sava vecuma dēļ

Senioru vērtējums: vai sabiedrība pietiekami pielāgojas vecāka gadagājuma cilvēku vajadzībām

(sociālie pakalpojumi, veselības aprūpe, ēku aprīkojums)

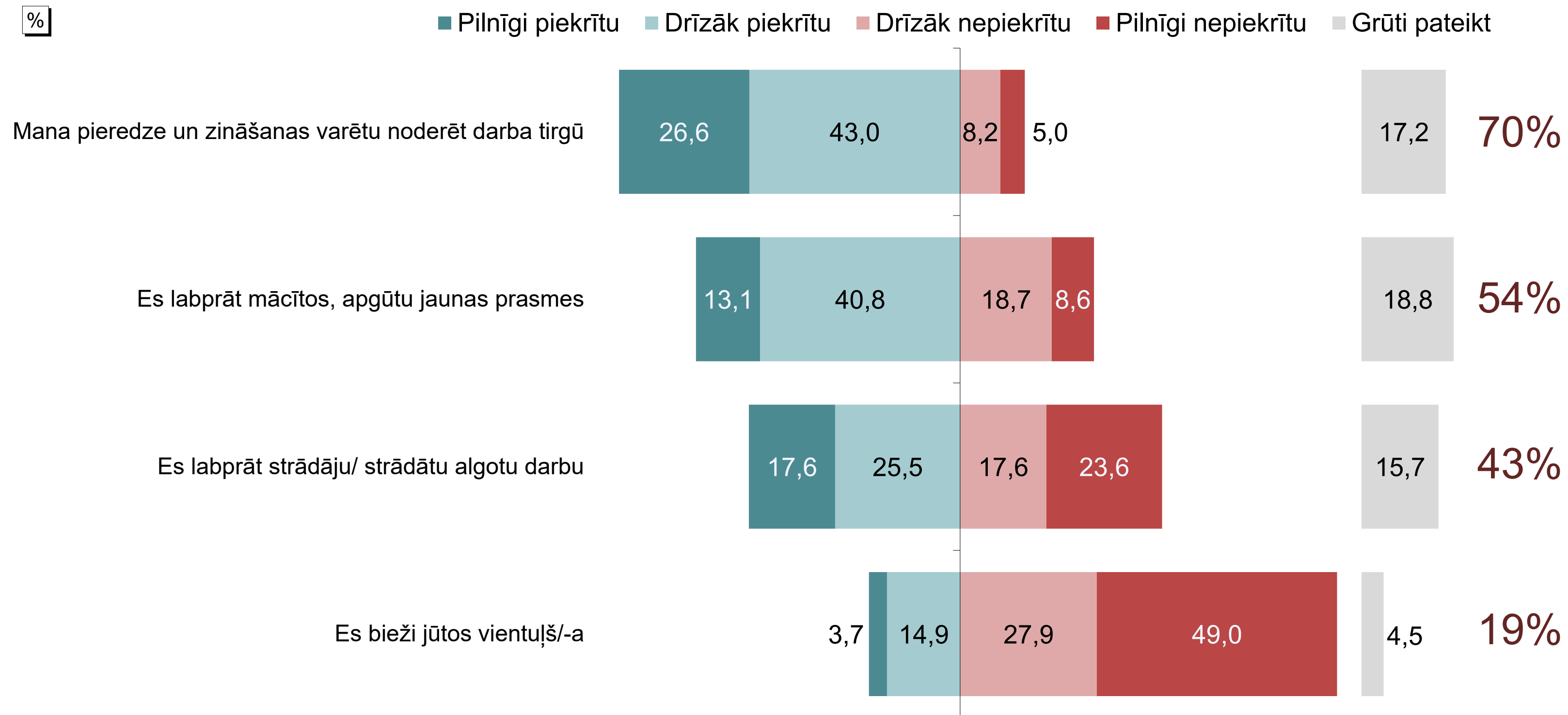
Vecuma grupu salīdzinājums

Bāzes: visi respondenti

Senioru vecumā 65+ gadi dzīves pieredze un motivācija

Bāze: visi respondenti, n=733

Seniora vecumā 65+ sociālais portrets

Pēc aptaujas
rezultātiem

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

- ➔ **Ekonomiski aktīvs, daudzi turpina strādāt** arī pensijas vecumā, **galvenokārt materiālu apsvērumu**, tomēr arī sociālās mijiedarbības un pašrealizācijas **dēļ**
- ➔ **Veselības problēmu** un ierobežoto darba iespēju **dēļ** bieži **spiests pārtraukt darbu**, bet ir **gatavs apgūt jaunas prasmes** un savu pieredzi uzskata par vērtīgu
- ➔ Ikdienā **labi izmanto digitālās tehnoloģijas** (internetu, internetbanku, e-pastu), taču sarežģītākajos e-pakalpojumos nepieciešams atbalsts
- ➔ Izjūt **bažas par sadzīves izmaksām** (pārtika, apkure, medicīna, medikamenti), kā arī par pakalpojumu pieejamību (ārsti, sociālie pakalpojumi, iestādes, bankomāti)
- ➔ **Retumis sastopas ar diskrimināciju**, visbiežāk tehnoloģiju apgūvē, veselības aprūpes iestādēs un sadzīvē, retāk ģimenē
- ➔ Atzīst, ka **sabiedrība nepietiekami pielāgojas vecāka gadagājuma cilvēku vajadzībām**, īpaši pakalpojumu jomā
- ➔ **Lielākoties nejūtas vientuļš**, tomēr daļa izjūt sociālās izolācijas riskus

Starptautisko pētījumu atziņas

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

- ➔ Sudraba ekonomikas attīstība Eiropā **nav viendabīga**, drīzāk **reģionāli specifiska**, jo pastāv būtiskas atšķirības senioru dzīves apstākļos.
- ➔ Vecāka gadagājuma cilvēkus **nevar uzskatīt par darbnespējīgiem** tikai tāpēc, ka viņi ir sasnieguši **noteiktu vecumu**. Darba spējas nosaka seniora veselības stāvoklis, zināšanas un profesionālās prasmes, kā arī personīgā motivācija.
- ➔ Seniora līdzdalību nodarbinātībā pēc pensionēšanās nosaka tikai un vienīgi viņa **brīvprātīgā izvēle**.
- ➔ **Izglītība, veselība un nodarbinātība ir savstarpēji saistītas vērtības**. Cilvēki ar augstāku izglītību strādā ilgāk un viņiem ir labākas karjeras izredzes.
- ➔ **Sociālā mijiedarbība** senioru nodarbinātībā pēc pensionēšanās vecuma spēlē būtisku lomu gan **individuālā**, gan **sabiedrības līmenī**. Darba vide nodrošina iespēju uzturēt sociālos kontaktus, kas palīdz mazināt vientulības risku un uzlabo emocionālo labklājību.

Der ielāgot

Sudraba ekonomika nav tikai par vecumu un ar to saistītajām dzīves jomām. Tā ir arī par to, kā sabiedrība spēj pieņemt un izmantot senioru dzīves pieredzi, zināšanas un vajadzības kā vērtīgu potenciālu jaunu ideju un pakalpojumu radīšanai.

Una Oportunidad Global

México, CDMX • Octubre 1 y 2

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Turpmākie soļi

- ➔ Ekonomikas valsts 27. olimpiāde – 2026
«Izaicinājumi un iespējas sudraba ekonomikā»
– 10. un 12. klašu skolēniem Latvijā
- ➔ Promocijas darbu tēmas:
 - ⬇ Paaudžu dinamika un to atšķirību ietekme uz sociālās aprūpes sistēmas pārvaldības transformāciju Latvijā
 - ⬇ Starppaaudžu taisnīgums kā inovatīvs pārvaldības princips ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā publiskās pārvaldes organizāciju darbībā Latvijā

Liels paldies par
uzmanību!

lilita.seimuskane@lu.lv

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE